

VÄÄRÄT JUURET

Suomi, 2009

Ohjaaja: Saara Saarela

Käsikirjoittaja: Selja Ahava ja Saara Saarela

Näyttelijät: Pertti Sveholm, Niko Saarela, Milka Ahlroth, Antti Litja, Emma Louhivuori, Johannes Holopainen ja Silva Robbins

Levittäjä: Walt Disney Studios Motion Pictures Finland

Alkuperäinen nimi: Väärät juuret

Kesto: 99 min.

Ikäraja: K12

Genre: Draama

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu lukiolaisille erityisesti kotitalouden valinnaisiin kursseihin, yhteiskuntaoppiin, äidinkieleen sekä uskontoon.

Oppimateriaalin teemoja: kotitalouden luotsaaminen, kuluttaminen, perinnöllinen sairaus

SYNOPSIS

Draama perinteiden ja perintöjen hyväksymisen vaikeudesta.

Perheen isällä Mikolla (Pertti Sveholm) on diagnosoitu perinnöllinen sairaus. Hän ei ole kyennyt käsittelemään asiaa eikä keskustelemaan siitä. Isän kunnon heikettyä hänen vaimonsa Mirjami (Milka Ahlroth) on päättänyt, että nyt on aika kertoa lapsille.

Sakari (Niko Saarela), isän poika edellisestä avioliitosta, on ollut ulkomailla vuosia. Hän on kirjaimellisesti paennut isäänsä ja hänen vaatimuksiaan jatkaa perheyrittystä. Pihla (Emma Louhivuori), perheen 15 vuotias tytär, haluaa aloittaa oman itsenäisen elämänsä, Lumi (Silva Robbins) perheen Kiinasta adoptoima tytär, aloittaa salaisen matkansa löytääkseen omat juurensa. Isän sairaus ajaa Kuuran perheen jäsenet ensimmäistä kertaa saman katon alle, käsittelemään kysymyksiä suvun jatkuvuudesta sekä avaamaan perheessä vaiettuja asioita.

Mitä meistä jää jäljelle? Kauanko se kestää? Vaatteet kuluvat muutamassa vuodessa. Astiat pidetään, kunnes taas muutetaan. Huonekalut menevät rikki tai pois muodista. Kasa muistoja. Ne kestävät kunnes kukaan ei muista niitä enää. Omit tavat, ja virheet. Ellei joku opi niistä ja jollain ole rohkeutta rikkoa...

(Lähde: Walt Disney Studios Motion Pictures Finlandin lehdistömateriaali)

VINKKEJÄ ELOKUVAN KÄSITTELYYN

Tämä materiaali on tehty yhteistyössä Kuluttajaviraston kanssa. Materiaali käsittelee elokuvan teemoja kotitalouden ja kuluttamisen näkökulmasta.

KOTITALOUDEN LUOTSAAMINEN JA OSALLISUUS

Kotitalous on kuluttajan keskeinen toimintaympäristö. Se on monimuotoinen järjestelmä, jossa voi olla joko yksi tai

useampi jäsen. Hyvin toimiva kotitalous kykenee kestävämpään paremmin olosuhteiden muutoksia. Tietoisuus omasta ja ympäristön toiminnasta ja tilasta edellyttää hyvää informaatio- ja palautejärjestelmää, joiden avulla voidaan varautua uuteen tilanteeseen ja korjata joustavasti toimintatapaa.

Elokuvassa *Väärät juuret*, kotitalous muodostuu Kuurnan perheestä. Kuurnan perheessä oli ollut paljon tapahtumia, joita ei ollut kyetty käsittelemään. Ongelmista oli vaiettu tai niiden käsittely oli jätetty kesken. Oli ehkä ajateltu, että ne otetaan esille joskus sopivampana ajankohtana. Kumpikaan perheen vanhemmista ei ollut valmiita ottamaan vastuuta. Kunnes isän tila heikkeni sairauden takia merkittävästi. Äiti joutui isän vastustaessa ottamaan vastuun ja kertomaan tilanteesta perheen lapsille. Toimiessaan näin äiti alkoi **luotsata perhettä**.

Kotitalouden luotsaaminen on vastuun ottamista ja perheen jäsenten **osallistamista** perheen asioiden käsittelyyn. Kotitalouden luotsaamisella ja osallisuudella tarkoitetaan kodin toimintojen ylläpitämistä, voimavarojen jakamista ja päätöksentekoa sekä kykyä arvioida hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Elokuvassa perheen äiti kuitenkin luotsasi perhettä osallistamatta muita perheen jäseniä. Hän otti isän tietämättä yhteyttä isän aikuiseen poikaan jakamaan vastuuta isän liikkeen jatkamiskysymykseen.

Kotitalouden luotsaaminen ja osallistaminen on taitoa arvioida miten tavat vaikuttavat hyvinvointiimme, yhteistyötaitoomme ja taloudelliseen tilanteeseemme. Kotitalouden luotsaaminen on arjen hallintaa, vastuunottoa ja johtajuutta.

Arjen hallinnan epäonnistuminen johtaa **arjen kellumiseen** jolloin arkielämän perusasioista ei enää selviydytä. Kelluvasta arjesta puuttuu päivän perusrakenne ja rytmi. Arjen kellumista voi havainnollistaa venemetaforalla:

”Perheen arkea voidaan kuvata metaforalla vesillä liikkumisesta. Usein veneilyllä on jokin tavoite: halutaan siirtyä toiseen paikkaan esimerkiksi vastarannalle, hyvään kalapaikkaan taivain tehdä pieni huvikierrros mökkirannan lähetyvillä. Jotta soutuvene kulkisi haluttuun suuntaan, tarvitaan useanlaisia taitoja. Täytyy osata soutaa niillä välineillä mitä on saatavilla, pitää veneen keula halutussa suunnassa, tulkita aallokon suuntaa, voimakkuutta tai toisten vesillä liikkujien aiheuttamia maininkeja, tuntea vesistön pohja ja sen perusteella suunnata venettä, jotta vältytään liian voimakkaalta keinumiselta, karikolle ajautumiselta tai mahdolliselta kaatumiselta. Täytyy myös osata pysäyttää vene ja tarvittaessa ankkuroida vene sopivaan kohtaan. Soudettaessa tasatahtinen rytmi pitää veneen suunnan vakaana.

Airoissa voi yhden soutajan lisäksi olla toinenkin soutaja, mutta heidän tulee oppia rytmittämään soutaminen samaan tahtiin, jotta meno olisi sujuvaa ja tasaista. Jos lakkaamme soutamasta emmekä laske ankkuria pohjaan, veneemme kelluu ja alkaa ajelehtia tuulen ja veden virtauksen vaikutuksesta.”

(Lähde: Korvela Pirjo, Holmberg Milla, Jonsson Mona ja Kupiainen Antero: *Arki Haltuun –projekti. Ajelehtivasta ankkuroituun arkeen -arkirytmien muuttamisen tukeminen perhetyössä sekvenssikartta – menetelmällä.*)

Kuurnan perheessä oli totuttu vaikenemaan ja kukin otti vastuun tahollaan, mutta ei kertonut päätöksistään muille. Kotitalouden luotsaamisen ja osallistamisen taito perustuu tavoitteiden, roolien ja vastuiden hahmottamiseen, ennakointiin sekä kykyyn pitää kiinni yhteisistä työprosesseista. Kuurnan perheessä ei suunniteltu, miten ja milloin sairaudesta kerrotaan perheelle, äidin veljen takaus asiaa ei oltu seurattu, mummon alkoholismista vaiettiin. Perhe hukutti vääjäämättömästi etenevän sairauden adoptiolapsen ”juurimatkan” suunnitteluun. heillä oli selkeä yhteinen yhdessä pitävä, haave, mutta he olivat kyvyttömiä hallitsemaan perheen kokonaistilannetta, jolloin hoitamattomat asiat alkoivat kasaantua.

Kotitalouden luotsaamiseen ja jäsenyyteen sisältyy sosiaalisia taitoja, joiden kautta

syntyy arjen hallinnassa tarvittavaa sitoutumista. Kuurnan perheessä kriisin kautta opittiin sitoutumaan ja luotiin yhteistä ymmärrystä ja erilaisuuden sietoa. Kotitalouden kautta opitaan myös laajemmin osallisuutta ja kuluttajakansalaisen taitoa.

Tehtäviä

1.

a) Keskustelkaa millainen on teidän kotitaloutenne ja kuka sitä luotsaa.

b) Mitä tarkoittavat käsitteet arki, kotitalous, perheen luotsaaminen, osallistaminen, kotitalouden kelluminen? Etsikää ja pohtikaa vastauksia pienissä ryhmissä

Lähteitä:

Hille Janhonen-Abuquah (toim.) 2009: *Kodin arki* (s.103-108). 2009. Helsingin yliopisto. Käyttätymistieteellinen tiedekunta. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos Teos löytyy osoitteesta: http://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10224/4812/KODIN_ARKI_2009.pdf?sequence=1

”*Kodin arki* -kirja on muotoutunut lukuvuoden 2008–09 aikana Helsingin yliopiston kotitalousopettajan koulutuksen henkilökunnan ja tutkijoiden yhteistyönä. Sen tarkoituksena on pohtia ”kodin arkea” eri näkökulmista käsin. Artikkelikokoelman läpi leikkaavia teemoja ovat arki, toiminta, taito ja tutkimus. Niitä tarkastellaan arjen ja kotitalousopettajan koulutuksen kontekstissa.” (katkelma prof. Päivi Palojoen kirjoittamasta epilogista ”Kodin arki” -kirjaan)

Kuurnan perhe oppi hallitsemaan arkeaan ja kasvoivat ihmisinä. Mitä he kriisien kautta oppivat ymmärtämään? Miten itse voit opetella hallitsemaan arkea? Valitse yksi Kuurnan perheen jäsenistä ja laadi hänelle elämäntaito-opas.

Pako

Perinteisesti on ajateltu, että kotitalouden taitoja ovat ruoanvalmistus, puhtaanapito, remonttityöt ja raha-asioiden hoitamisen taito, muut kulutusvalintoihin liittyvät taidot jne.

KOULUKINON ELOKUVAKASVATUS- OPPIMATERIAALI

Elokuvan henkilöt pakenivat erilaisia asioita. Mitä elämäntaitoja tarvitaan, jotta selviytyy erilaisista elämäntilanteista, jotka voivat olla sosiaalisia, taloudellisia, menneisyydestä nousevia ongelmia, sairauksia? Kirjoittakaa Kuurnan perheelle ohjeistus ongelmista selviämiseen. Voitte pukea ohjeet esim. huoneentaulun muotoon.

1.

a) Keskustelkaa

- mitä kaikkea voi paeta?
- mihin asioihin tai tekoihin voi paeta?
- mistä eri asioiden pakeneminen johtuu
- mitä pakenemisestä seuraa?

b) Kuurnan perheessä paettiin monia asioita:

Äiti	velkaongelmat
Isä	sairaus
Lumi	reikä seinässä
Sakari	ulkomaille
Pihla	muutto
	kommuuniin
Mummi	alkoholi
Äidin veli	vastuuton rahankäyttö

Keksikää Kuurnan perheen jäsenille vaihtoehtoisia tapoja käsitellä ja kohdata ongelmiaan.

Ennakointi

1.

a) Mitä tarkoitetaan ennakkoinnilla ja suunnitelmallisuudella kotitalouden hoitamisessa?

Pohtikaa miksi:

- veljen velan lyhennyksiä ei seurattu
- veljen velalle annettiin takaus
- isän eläkkeelle jääntiä ei suunniteltu
- äiti ei kertonut perheelle ajoissa veljen maksuongelmista
- perhe ei ennakoanut paremmin?

b) Jatka tarinaa, mitä olisi ehkä tapahtunut toisin, jos perhe olisi ennakoanut tilanteita. Arvioi olisiko voinut tapahtua toisin?

2. Tarina, kun velka lankeaa...

Perheelle lankesi maksettavaksi vanhempien yhdessä takaama äidin veljen laina.

Keksi jokaisesta elokuvan hahmosta velan lankeamistarina.

esim. 18-vuotias: keksi velkaantumiseen syy ja miten siitä pääsee eteenpäin.

Kotitalous ei toimi hoitamatta

1. a)

Kotitalous voi olla joko yhden ihmisen talous tai monen ihmisen yhteenliittymä.

Pohtikaa millaisia kotitalouksia elokuvassa on?

b) Kuurnan perhe on kotitalous, pohtikaa mitä fyysiseen ja henkiseen turvallisuuteen liittyviä valintoja ja toimia voi elokuvassa nähdä.

Mitä kulutusvalintoja elokuvassa tehdään?

Miten valintoja suunnitellaan ja perustellaan?

Mitä seurauksia valinnoista on?

Kuka kantaa vastuun perheen päätöksistä, miten se näkyy?

c) Etsi elokuvasta kohtaus, jossa näkyy

- Kotitalouden suunnittelu ja hallinta
- Terveys ja turvallisuus
- Kotitalouden hoito ja vastuullisuus
- Teknologian ja median valinta ja käyttö

Millaiset asiat johtavat siihen, että kotitalous joutuu ongelmiin?

d) Kuvaile Kuurnan perheen kotitalouden sosiaalisia suhteita, ajan hallinta, vapaa-aikaa ja arjen hallintaa.

e) *Mitä meistä jää jäljelle? Kauanko se kestää? Vaatteet kuluvat muutamassa vuodessa. Astiat pidetään, kunnes taas muutetaan. Huonekalut menevät rikki tai pois muodista. Kasa muistoja. Ne kestävät kunnes kukaan ei muista niitä enää. Opitut tavat, ja virheet. Ellei joku opi niistä ja jollain ole rohkeutta rikkoo...*

”Mitä meistä on tullut ja mitä meistä jää jäljelle?” Kysytään elokuvassa. Keskustelkaa yhdessä mitä tällä tarkoitetaan ja keksikää kysymyksiin vastauksia.

SUKUPOLVIEN KETJU

1. Elokuvassa perheen isä sairasti perinnöllistä sairautta. Tutkikaa alla olevat linkit ja pohtikaa millä todennäköisyydellä perheen lapset sairastuvat samaan sairauteen.

Etälukion biologian Solu ja perinnöllisyys – kurssilla syvennyttään perinnöllisyyteen.

Seuraavasta osoitteesta löytyy kurssista lisää:

<http://www02.oph.fi/etalukio/biologia/kurssi2/index.html>

Huntingtonin tauti

Huntingtonin tauti (morus Huntington), aiemmin *Huntingtonin korea*, on vallitsevasti periytyvä sairaus, joka aiheuttaa dementiaa ja pakkoliikkeitä. Tauti on esimerkiksi Pohjois-Amerikassa ja Länsi-Euroopassa yleisempi kuin Suomessa. Sairaus on nimetty yhdysvaltalaisen George Huntingtonin mukaan.

Tavallisesti oireet alkavat 35–50-vuotiaana, harvemmin lapsena. Pakkoliikkeet ilmenevät kasvoissa, vartalolla ja raajoissa nykäyksinä, ja henkilöllä on kömpelyyttä. Dementiassa on muistihäiriön lisäksi huomattavina piirteinä ärtyvyys ja persoonallisuuden muutos. Lapsipotilailla voi esiintyä myös lihasjäykkyyttä.

Aivojen positroniemissiotomografialla voidaan havaita jo ennen oireiden alkamista aineenvaihdunnan muutoksia. Tietokonetomografia- tai magneettikuvauksessa voidaan todeta taudin myöhemmässä vaiheessa kudoksen

surkastumista, eli atrofiaa tietyissä tyvitumakkeissa. Poikkeava geeni pystytään todennäköisimmin tunnistamaan, ja sikiön sairastumisriski on mahdollista arvioida istukkanäytteessä.

Huntingtonin tautia ei kyetä parantamaan. Tauti johtaa kuolemaan 15–30 vuoden kuluessa sairastumisesta. Pakkoliikkeitä kylläkin voidaan lievittää lääkkeillä. Dementian hoito noudattaa yleisiä dementian hoitoperiaatteilla. Perinnöllisyysneuvonta olisi myös tarpeen. Lääkintäeettisiä ongelmia on aiheuttanut kysymys, missä vaiheessa henkilön on syytä tietää, että hän on sairastunut tähän parantumattomaan tautiin ja että hänen lastensa sairastumisriski on 50 %.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Huntingtonin_tauti

2.

a) Periytyvyys ja sukujuuret ovat yksi elokuvan keskeisistä teemoista. Laatikaa Kuurnan perheen sukupuu sen perusteella mitä saitte perheestä elokuvan pohjalta tietää. Keksikää sitten sukupuuhun lisää oksia ja juuria. Tehkää myös omat sukupuunne niin pitkälle kuin osaatte.

b) Esitelkää toisille sukupuitanne ja keskustelkaa yhdessä miksi omien juurien tunteminen on tärkeää. Miettikää mitä ominaisuuksia olette perineet vanhemmiltanne tai isovanhemmiltanne? Pohtikaa myös mitkä ominaisuudet voivat periytyä. Miksi on tärkeää tuntea juurensa?

Sanontoja sukulaisuudesta

1.

a) Mistä tulevat sanonnat: ”suku on pahin”, ”perhe on pahin”, ”ei omena kauas puusta putoa”, ”ei nimi miestä pahenna”, ”perhe on paras”, ”ystävät voi valita, sukulaisiaan ei”, ”suutarin lapsella ei ole kenkiä”. Keksikää itse lisää.

KOULUKINON ELOKUVAKASVATUS- OPPIMATERIAALI

b) Elokuvan ohjaaja Saara Saarela on sanonut ”omat juuret eivät koskaan voi olla väärät, vaan korkeintaan vinot.” Mitähän tämä mahtaa tarkoittaa?

ELOKUVAN TUOTANTOPROSESSI

1.

a) Kotitalouden luotsaaminen muistuttaa elokuvan tuotantoprosessia. Kotitaloudessa kaikilla siihen kuuluvilla jäsenillä on oma rooli niin kuin elokuvan teossa siihen kuuluvilla jäsenillä on oma rooli.

<http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/kasikirjoitus.jsp>

Ylläolevasta linkistä löytyy Elokuvakulttuuria käsittelevä kaavio josta selviää elokuvan tekoon liittyvät tehtävät.

Muuta kaavio kotitaloudeksi.

Vertaile rooleja/tehtäviä. Ovatko roolit selkeät? Milloin roolit muuttuvat, entä vastuu? Mitä yhteistä on kotitalouden tehtävillä elokuvan tuotantoprosessin tehtäviin? Anna elokuvatuotantoprosessin tehtävänimike kotitalouden tehtävästä. Esimerkiksi ohjaaja. Etsi itse lisää.

Kotitalouden tehtäviä: kasvatus/sosiaaliset suhteet, ruokahuolto, siivous, kesäloman suunnittelu, kotityöpalvelun tilaaminen, kännykkäliittymien päivittäminen, kotiteatterin hankinta, kuljetukset, sisustus, fyysinen ja psyykinen ilmapiiri.

b) Mitä tapahtuu jos

- Elokuvan tekoon liittyviä tehtäviä hoidetaan vastuuttomasti?

- Kotitalouden tehtäviä hoidetaan vastuuttomasti?

Mitä kummassakin tapauksessa voidaan tehdä tilanteen parantamiseksi?

c) Mitä on kotitaloudessa

- ”taustatyö”?

- ”rahoitussuunnitelma”

- aikataulu ja kuka niitä kotitaloudessa laatii

Etsi lisää tehtäviä joilla on yhtymäkohtia kotitaloudessa ja elokuvan teossa.

Käsikirjoitusprosessi

1. Elokuva perustuu yleensä aina käsikirjoitukseen, voiko elämälle laatia käsikirjoituksen? Kirjoittakaa oman tähänastisen elämänne käsikirjoitus.

2. *Väärät juuret* -elokuvan tuotantoprosessi alkoi viitisen vuotta sitten käsikirjoituksen laatimisella. Käsikirjoitusta tehtiin lähes neljä vuotta ja siitä syntyi kymmenen versiota. Käsikirjoittajia Saara Saarelaa ja Selja Ahava-Fosteria yhdisti näkemys elämän absurdiudesta ja kumpaakin kiinnosti perheteema, joka on mitä parhain ihmisyyden ja inhimillisyyden tutkimuspaikka. (<http://www.väärätjuuret.fi/>)

Oppimateriaalin ovat laatineet ja
tuottaneet
Ylitarkastaja Taina Mäntylä
Kuluttajavirastosta sekä
Marjo Kovanen ja Anna-Liisa Puura-
Castrén Koulukinosta.